

Svar på skriftligt spörsmål SSS 742/2022 rd

Svar på skriftligt spörsmål om fastighetsskatt för fastigheter som skyddats med stöd av lagen om fornminnen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 742/2022 rd undertecknat av riksdagsledamot Satu Hassi /gröna:

Har regeringen för avsikt att bereda en ändring av fastighetsskattelagen så att även de privatägda områden som fredats med stöd av lagen om fornminnen befrias från fastighetsskatt på samma sätt som de områden som fredats med stöd av naturvårdslagen?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

De fasta fornlämningar som avses i lagen om fornminnen är direkt fredade med stöd av lagen och att rubba dem utan tillstånd är förbjudet. Fredningen av en fast fornlämning medför inte skyldighet för markägaren att sköta den fasta fornlämningen, vilket man hänvisar till i motiveringarna till spörsmålet, utan endast att låta bli att rubba den.

Museiverket kan fastställa gränserna för en fast fornlämning och dess skyddsområde på initiativ av markägaren eller sametinget eller på eget initiativ. Sådana skyddsområden har fastställts för cirka 40 fasta fornlämningar, främst sådana som har en större kulturhistorisk betydelse än vanligt. Om ett skyddsområde vars gränser fastställts orsakar betydande olägenhet för användningen av en fastighet, har den som saken gäller rätt till ersättning för olägenheten av statens medel.

Fasta fornlämningar hör inte i sig till fastighetsskattens skattebas. Enligt Museiverkets fornminnesregister finns det cirka 36 500 kända fasta fornlämningar. Många av de fasta fornlämningarna ligger i skogen, som är befriad från fastighetsskatt. Detsamma gäller vattenområden där det finns fornlämningar, såsom gamla vrak. En del av de fasta fornlämningarna ligger på kommunägt område, varvid platserna inte heller hör till skattebasen.

Skyddsprinciperna för fasta fornlämningar begränsar inte markägarens rätt att utnyttja och använda fastigheten på samma sätt som när ett naturskyddsområde inrättas på markägarens fastighet. Ägarens ställning när det gäller fornlämningar har vid sidan om den rätt till ersättning som anges ovan beaktats på annat sätt. Vid planläggningen kan fasta fornlämningar definieras med olika beteckningar i landskaps-, general- och detaljplanerna. I detaljplaneområden har värdet för

ett område som anvisats för detta ändamål beräknats till endast en bråkdel av områdespriset för en byggplats för ett småhus i motsvarande område.

Vid planläggningen kan dessa platser definieras som fornlämningsområden i landskaps-, general- och detaljplanerna. I detaljplaneområden beräknas värdet för ett område som anvisats för detta ändamål vara 20 procent av områdespriset för en byggplats för ett småhus i motsvarande område. På de områden som anvisats för byggnad kan behovet av fredning av en fast fornlämnning beaktas genom att byggplatsen i planen fastställs på lämpligt sätt.

I förarbetena till fastighetsskattelagen (RP 50/1992 rd) konstaterade man att det närmast av kulturhistoriska skäl föreslås att begravningsplatser, ödekyrkor, slott, fästningar och kloster lämnas utanför skattebasen. Däremot ansågs det att inte heller fastigheter som har ett särskilt kulturhistoriskt värde kan lämnas helt skattefria på grund av kravet på en rättvis beskattning. Sådana fastigheter är bland annat de som är föremål för begränsningar i fråga om användning eller byggande exempelvis på basis av lagen om fornminnen eller byggnadsskyddslagen. Det ansågs dock motiverat att de nämnda begränsningarna inverkar på beloppet av skatten, om de sänker fastighetens ekonomiska värde. Detta genomförs bäst genom att dessa begränsningar beaktas då fastighetens beskattningsvärde fastställs. Detta har också skett till exempel då fornlämningsområden i detaljplaneområden har värderats till ett lägre värde än byggnadsmark.

Fredningen av fasta fornlämningar kan i många fall anpassas till markanvändningen, och om fornlämningarna orsakar olägenhet är den i vilket fall som helst varierande. Fornlämningar ligger ofta under jorden och blottas i samband med olika schaktnings- och jordbearbetningsarbeten. Före det kan deras omfattning inte fastställas exakt. Till exempel i Åbo centrum finns en stor mängd lämningar av historiskt och arkeologiskt betydande byggnader, men trots det är området tätt bebyggt och marken värdefull i kommunen. Skattefrihet kan i sådana situationer inte motiveras på ett trovärdigt sätt med de begränsningar som fasta fornlämningar innebär för markanvändningen.

Fredningen är inte heller ovillkorlig eller permanent. Museiverket kan bevilja tillstånd att rubba en fast fornlämnning, om fornlämningen orsakar olägenhet som är oskälig i förhållande till fornlämningens betydelse. En sådan situation kan uppstå då den fasta fornlämningen till exempel förhindrar ett byggprojekt eller försvårar det. Vid prövningen av tillstånd att rubba en fast fornlämnning ska hänsyn tas till fornlämningens betydelse, ingreppets negativa effekter för fornlämningen och fredningens inverkan på de planerade åtgärderna.

Fasta fornlämningar innehåller information som inte finns någon annanstans eller som kompletterar den information som fås från historiska källor. För att rubba en fast fornlämnning krävs därför i allmänhet att den undersöks genom arkeologiskt fältarbete. Innehavaren av ett tillstånd att rubba en fast fornlämnning ska med stöd av lagen om fornminnen ersätta kostnaderna härför eller delta i dem, såvida det inte kan anses oskäligt. Om det är fråga om ett så kallat mindre enskilt arbetsföretag är det dock staten som ansvarar för kostnaderna för de ingrepp som förutsätts i tillståndet

att rubba en fast fornlämning och Museiverket sköter i allmänhet ingreppen inom ramen för sitt eget arbete. Små enskilda arbetsföretag är i allmänhet att bygga ett egnahemshus eller ännu mindre projekt.

Man strävar även efter att genom förhandling styra den privata markanvändningen till exempel genom att placera byggnader så att man inte behöver rubba fasta fornlämningar. Enligt lagen om fornminnen bör vid planering av planläggning i god tid införskaffas utredning om huruvida fast fornlämning kan komma att beröras av planläggningen, och om så är fallet, ska anmälan därom göras till arkeologiska kommissionen för rådplägning i saken, vid vilken jordägaren ska höras.

Regeringen anser att markägarnas ställning med stöd av nuvarande lagstiftning och praxis beaktas tillräckligt utan en mer omfattande befrielse från fastighetsskatt för skyddsområden för fasta fornlämningar än i nuläget.

Helsingfors 28.2.2023

Finansminister Annika Saarikko